

TEKSTI: TERHI KOUVO
KUVAT: TIEDESEUROJEN ARKISTOT

Open access muuttaa tiedeseuraa

Tiedelehdet siirtyvät verkon avoimiin julkaisu-ympäristöihin. Mitä murroksesta ajatellaan tiedeseuroissa, joille määräajoin postilaatikosta kolahtava lehti on ollut tärkeä jäsenhokutin?

Tiedelehtiä kustantavat Suomessa pääasiassa tiedeseurat. Julkaisuja toimitetaan pitkälti talkoovoimin, työtunteja laskematta ja säästämättä.

INFORMAATIOTUTKIMUS

”Vaikuttavuus lisääntyi, jäsenmäärä ei”

Informaatiotutkimuksen yhdistys julkaisee vertaisarvioitua *Informaatiotutkimusta* avoimesti verkossa. Seuran jäsenkunta koostuu alan tutkijoista ja opettajista, opiskelijoista sekä kirjastonhoitajista ja informaatioista.

SIIRRYMME AVOIMEEN verkkojulkaisemiseen vuonna 2008. Luovuimme painetusta lehdestä, mutta painatamme verkkojulkaisun artikkeleista vuosikirjan.

Ensimmäisen verkossa julkaistun lehden pääkirjoituksessa tuolloinen päätoimittaja Kai Halttunen kirjoitti että ”Haluamme tarjota lukijoillemme ja kirjoittajille sekä digitaalisen palvelun joustavuutta sekä painetun julkaisun pysyvyyttä ja kokonaisuuden hahmottamista tukevaa lukutapaa”. Avoimuus ja maksuttomuus ovat olleet yhdistyksen tärkeitä arvoja, ja avoin verkkojulkaiseminen vastaa niitä.

Lehden koko aineisto, vuodesta 1981, on digitoitu ja avoimesti saatavilla.

Avoimen julkaisemisen ansiosta lehti tavoittaa aiempaa laajemman lukija- ja kirjoittajakunnan. Si-

ten sen vaikuttavuus on lisääntynyt. Samoin on käynyt aineistotarjonnalle ja kävijämäärälle. Lukijakunta on varsin laaja etenkin, kun otetaan huomioon, että tieteenalamme on pieni.

Samanaikaisesti yhdistyksen jäsenmäärä on kuitenkin laskenut, kun merkittävä jäsenetu, painettu lehti, on menettänyt merkitystään.

Kun luovuimme painetusta lehdestä, informaatiotutkimuksen yliopistokoulutusta tarjoavat yksiköt sitoutuivat tukemaan verkkojulkaisua taloudellisesti. Lisäksi julkaisemisen mahdollistavat Informaatiotutkimuksen yhdistyksen jäsenmaksut ja TSV:n kautta ohjautuva opetus- ja kulttuuriministeriön tuki.

Silti julkaisua tehdään pitkälti talkoovoimin. Pohdimme keinoja, joilla toimitustyötä tekevät saisivat työstään asianmukaisen korvauksen. Olemme ilmaisseet halukkuutemme olla mukana Kotilava-hankkeessa.

Nykyisen päätoimittajan Susanna Nykyrin ja toimitussihteeri Matti Lassilan aikana on panostettu lehden tekniseen kehitystyöhön. Käytössämme

RATKAISUJA ON HAETTAVA LAAJALLA YHTEISTYÖLLÄ.

on OJS-versio ja pdf-muodon rinnalla on xml-rikas-
teinen julkaiseminen. Toimitusprosesseja ja toimi-
tuskunnan muodostusperiaatteita on uudistettu.

Lehden haasteena ovat yhä rahoituspohja ja
etenkin artikkelikäsi kirjoituksissa kansainvälinen
kilpailu ja englanninkielisen julkaisemisen volyyymi.
Ratkaisuja on haettava laajalla yhteistyöllä. Koti-
mainen julkaisukanava voi toimia kansainvälisesti,
mutta se vaatii tietoista kehittämistä ja kentän tukea.

Suomen tiedekustantajat ja TSV järjestävät
koulutuksia, jotka tarjoavat samalla tarpeellisen
verkostoitumismahdollisuuden. Yhteistyö toteu-
tuu verkostoissa: se on kokemusten ja parhaiden
käytäntöjen pohdintaa sekä selvitysten ideointia ja
alullepanoa.

Termit tutuiksi

Avoin tiede ja tutkimus on opetus- ja kulttuurimi-
nisteriön hanke, jolla edistetään tiedon saatavuutta ja
avoiminta tiedettä. Käytännössä se tarkoittaa, että pää-
asiassa tiedeseurojen julkaisemat painetut tiedelehdet
siirtyvät verkkoon.

Avoimia, maksuttomia verkkojulkaisuja kutsutaan
open access -julkaisuiksi.

Lisää aiheesta: <https://avointiede.fi>

Kotilava eli Kotimaiset lehdet avoimiksi ja vaikutta-
maan on Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) ja
Kansalliskirjaston hanke. Siinä ratkotaan open access
-julkaisemisen rahoitusta ja tekniikkaa.

Pyrkimys on luoda lehdille avoimen julkaisemisen
mahdollistava rahoitusmalli ja kehittää kustannuste-
hokas tekninen alusta.

Lisää aiheesta: www.kotilava.fi.

TERVEISET AIKUISKASVATUKSELLE

Avoim julkaiseminen on paitsi rahoittajien yleinen vaati-
mus myös tutkijoiden tahtotila. Uskomme, että lehden
elinvoima on sidoksissa sen avoimeen saatavuuteen.

Tutustu julkaisuun: <https://journal.fi/inf/index>

NOORA HIRVONEN
puheenjohtaja

SUSANNA NYKYRI
päätoimittaja

Journal.fi on tiedelehtien toimittamiseen ja julkaisemiseen
tarkoitettu palvelu, jota pitää yllä TSV.

Sivustolla on nelisenkymmentä suomalaista tieteellis-
tä lehteä ja vuosikirjaa. Palvelu käyttää *Open Journal
System (OJS) 3.0* -ohjelmistoa.

Lisää aiheesta: <https://journal.fi>

Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV) on riippu-
maton, tieteenharjoittamista ja tiedepolitiikkaa koske-
vien asioiden asiantuntijaelin.

Se edistää tiedeseurojen yhteistyötä, tiedeviestintää
ja tutkimustiedon hyödyntämistä yhteiskunnassa. Se ja-
kaa valtionavustuksia tiedeseurojen julkaisu toimintaan,
kansainväliseen toimintaan ja tieteellisten konferenssien
järjestämiseen.

Lisää aiheesta: <https://www.tsv.fi>